

16. Постанова Національного банку України «Про затвердження Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1288-11>.

Буряк А. В.
Цявук А. А.
Емцева Е. Ю.

Учебно-научный институт бизнес-технологий «УАБД» Сумского государственного университета

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ТРАНСПАРЕНТНОСТИ БАНКОВ УКРАИНЫ

Резюме

В статье проведено разграничение понятия «транспарентность» и тождественных понятий «прозрачность» и «открытость». Определено функциональное назначение транспарентности в банковском секторе. Рассмотрено нормативное и инструментальное обеспечение транспарентности в банковском секторе.

Ключевые слова: открытость, информационная прозрачность, транспарентность банков, пользователи финансовой отчетности банков.

Buriak A. V.
Tsiavuk A. O.
Yemtseva K. Yu.

Academic and Research Institute of Business Technologies “Ukrainian Academy of Banking”

THEORETICAL ASPECTS OF THE TRANSPARENCY OF BANKS OF UKRAINE

Summary

In the article, there is conducted a delimitation of a concept “transparency” with identical concepts “clearness” and “openness”, clarified a functional purpose of transparency in the banking sector, discussed normative and instrumental providing of transparency in the banking sector.

Key words: openness, transparency of information, transparency of banks, users of financial statements of banks.

УДК 336.148

Вацлавський О. І.

Тернопільський національний економічний університет

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЮ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

У статті досліджено роль бюджетного контролю на місцевому рівні. Окреслено основні проблеми діяльності бюджетного контролю в умовах місцевого самоврядування. Проведено детальний аналіз функціонування бюджетного контролю на кожній стадії бюджетного процесу. Обґрунтовано важливість та необхідність бюджетного контролю в процесі формування та виконання місцевих бюджетів. Визначено шляхи покращення ефективності функціонування бюджетного контролю на місцевому рівні.

Ключові слова: бюджетний контроль, місцеві бюджети, проекти місцевих бюджетів, органи бюджетного контролю, бюджетне правопорушення.

Постановка проблеми. Управління бюджетними коштами має на меті забезпечення їх ефективного формування та використання. Ключову роль у цьому процесі відіграє бюджетний контроль, застосування якого здатне позитивно впливати на рівень бюджетної дисципліни розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів. Бюджетний контроль спрямований на забезпечення доцільності, законності, достовірності та раціональності дій учасників бюджетного процесу та присутній на усіх його стадіях. Таким чином, бюджетний контроль необхідний для реалізації ефективного управління бюджетними коштами та побудови сильної європейської держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній та закордонній літературі існує досить багато напрацювань щодо дослідження бюджетного контролю. Такі відомі науковці,

як В.Д. Андреев, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуев, С.Ф. Голов, С.Я. Зубілевич, Л.П. Кулаковська, О.П. Кириленко, Б.Ф. Усач, у своїх роботах розкрили сутність бюджетного контролю, сформулювали цілі та завдання бюджетного контролю, окреслили його методи та прийоми. Водночас у сучасній вітчизняній науковій літературі недостатньо комплексних досліджень, які б ґрунтовно розкривали усі аспекти бюджетного контролю, особливо його функціонування на місцевому рівні, проблеми діяльності органів бюджетного контролю та його позиціонування у загальній системі державного фінансового контролю.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У сучасній вітчизняній науковій літературі обмаль комплексних досліджень, які б детально розкривали важливість бюджетного контролю на місцевому рівні.

Мета статті полягає у проведенні аналізу діяльності бюджетного контролю на місцевому рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до статті 19 Бюджетного кодексу України (БККУ) стадіями бюджетного процесу є [6] складання проектів бюджетів; розгляд проекту й ухвалення Закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); виконання бюджету, включаючи внесення змін до Закону про Державний бюджет України (рішення про місцевий бюджет); підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету й ухвалення рішення щодо нього.

На всіх стадіях бюджетного процесу здійснюються контроль за дотриманням бюджетного законодавства, аудит та оцінка ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства.

Бюджетний контроль на місцевому рівні розпочинається з першої стадії бюджетного процесу, а саме зі складання проектів бюджетів. Міністерство фінансів України встановлює граничний обсяг бюджетних асигнувань для Ради міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям, виконавчим органам відповідних місцевих рад.

Місцеві фінансові органи повинні надати необхідну інформацію Міністерству фінансів України для проведення розрахунків обсягів міжбюджетних трансфертів та інших показників; Комітету Верховної Ради України з питань бюджету для розгляду цих розрахунків.

Також фінансові органи на місцях розробляють і доводять до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції з підготовки бюджетних запитів.

Головні розпорядники бюджетних коштів забезпечують розробку бюджетних запитів на засадах своєчасності, достовірності та змістовності для подання їх місцевим фінансовим органам.

Місцеві фінансові органи на будь-якому етапі складання проектів місцевих бюджетів здійснюють аналіз та контроль бюджетного запиту, поданого головним розпорядником бюджетних коштів, щодо його відповідності меті, пріоритетності, а також раціональності й ефективності використання бюджетних коштів. На основі результатів аналізу керівництво місцевого фінансового органу ухвалює рішення про включення бюджетного запиту до пропозиції проекту місцевого бюджету перед поданням його на розгляд, відповідно, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевим державним адміністраціям, виконавчим органам відповідних місцевих рад.

Варто зазначити, що під час планування місцевими фінансовими органами бюджетних показників простежується ряд проблем, а саме:

- відсутність прозорості під час планування місцевих бюджетів;
- зосередження на фінансуванні мережі бюджетних установ на кількісних, а не на якісних аспектах показників, що пов'язано із збільшенням обсягів видатків;
- недостатній рівень відповідальності за результати діяльності, пов'язаної із формуванням бюджетних показників;
- фокусування уваги на плануванні бюджетних показників, а не результатів, яких необхідно досягти, що не сприяє встановленню зв'язку між затраченими ресурсами й отриманими результатами;

- недосконалі механізми розрахунку дохідної частини місцевих бюджетів;

- недостатнє врахування стратегічних цілей бюджетної політики та пріоритетних напрямів економічного розвитку територій на багаторічну перспективу під час планування видаткової частини місцевих бюджетів.

Також слід звернути увагу на диспропорції, що виникають між доведеними прогностичними показниками Міністерства фінансів України і показниками місцевих фінансових органів. Дані розбіжності у розрахунках прогностичних показників доведених Міністерством фінансів України та місцевих фінансових органів щодо доходів та видатків місцевих бюджетів виникають щорічно. Так, у табл. 1 наведено розбіжності у розрахункових показниках надходжень до місцевих бюджетів згідно з даними Державної казначейської служби України.

Згідно з даними табл. 1 планування надходжень доходів до місцевих бюджетів зростало з 2010 р. по 2013 р., а з 2013 по 2015 рр. воно зменшувалось. Проте розрахункові показники планування дохідної частини місцевих бюджетів значно відрізняються від розрахункових показників Міністерства фінансів України (МФУ). Найменша сума відхилення розрахункових показників місцевими фінансовими органами проглядається у 2014 р., а саме лише на 1940,1 млн грн. більше, ніж розраховано МФУ, а найбільша – у 2013 р., а саме 9342,1 млн грн. у бік збільшення від показників МФУ, а також у 2015 р., а саме на 10023,6 млн грн. у бік зменшення від показників МФУ.

Відсутні чітка відповідність і точність між затвердженими показниками та фактичними, що свідчить про нестабільність планування надходжень до місцевих бюджетів. Виконання планів, затверджених місцевими радами, відповідно до фактичних даних, спостерігається лише у 2011, 2012 та 2015 рр., а у 2010, 2013 та 2014 рр. простежується недовиконання планових показників на 3,6%, 6,5% та 9,1% відповідно.

Аналогічна ситуація спостерігається і під час планування та виконання видаткової частини місцевих бюджетів (табл. 2.) відповідно до прогностичних та розрахункових показників Міністерства фінансів України.

Як можна побачити по видатковій частині, за аналізований період проглядається невиконання планів, затверджених місцевими радами, в середньому на 6,0%, але відбувається перевиконання розрахункових показників Мінфіну з 2010 р. по 2013 р. та в 2015 р., лише у 2014 р. було недовиконання плану на 4,9%.

Другою стадією бюджетного процесу на місцевому рівні є розгляд проекту й затвердження рішення про місцевий бюджет. На цій стадії бюджетного процесу здійснюється бюджетний контроль за дотриманням законодавства, який ґрунтується на правових засадах та має гарантувати дотримання бюджетної дисципліни.

Порядок затвердження місцевих бюджетів регламентується статтею 77 Бюджетного кодексу України [6]. Місцеві бюджети затверджуються рішенням відповідної місцевої ради до 25 грудня. Якщо ж до 1 грудня Верховною Радою України не прийнято Закон про державний бюджет України, місцеві ради під час затвердження місцевих бюджетів враховують обсяги міжбюджетних трансфертів (освітня і медична субвенції, субвенції на підготовку робітничих кадрів, забезпечення медичних заходів окремих державних програм,

базова та реверсна дотації), визначені у Законі про Державний бюджет України на попередній бюджетний період.

Незважаючи на проголошений курс на децентралізацію, органи місцевого самоврядування не позбавлені трансфертної залежності. Тому під час затвердження місцевих бюджетів місцеві ради повинні враховувати обсяги міжбюджетних трансфертів та інші положення (необхідні для їх формування), затверджені Верховною Радою України під час прийняття проекту Закону про Державний бюджет України у другому читанні. Також у двотижневий строк з дня офіційного опублікування Закону про Державний бюджет України місцеві ради проводять обсяги міжбюджетних трансфертів згідно із Законом про Державний бюджет України.

Через те, що органи місцевого самоврядування під час затвердження місцевих бюджетів враховують обсяги міжбюджетних трансфертів, особливої уваги заслуговує дослідження формування та використання міжбюджетних трансфертів, наданих місцевим бюджетам (табл. 3). Результати аналізу у 2010–2015 рр. засвідчили, що з року в рік частка міжбюджетних трансфертів, що надійшли з державного бюджету до місцевих бюджетів, збільшувалася. Так у 2010 р. фактичний показ-

ник даних трансфертів становив 7766,2 млн грн., а до 2015 р. він зріс на 96213,8 млн грн. і становив 173980,0 млн грн. Хоча заплановано було у 2010 р. 81324,9, що на 3558,7 млн більше фактичного показника. Заплановані трансферти у 2015 р. також перевищували фактичні на 2423,8 млн грн. і становили 176403,8 млн грн. Загалом протягом досліджуваного періоду спостерігалось недовиконання плану. Так, з 2010 р. по 2014 р. недовиконання коливалось від 1,7% до 5,1%, а у 2015 р. недовиконання плану надання міжбюджетних трансфертів склало 1,4%.

Причинами цього у 2015 р. стала нова модель міжбюджетних відносин, запроваджена змінами до Бюджетного кодексу України, прийнятими Законом від 28 грудня 2014 р. № 79-VIII.

Основною відмінністю нової системи вирівнювання було анулювання дотації вирівнювання (вилучення) і запровадження базової (реверсної) дотації, а також освітньої субвенції, субвенції на підготовку робітничих кадрів, медичної субвенції, субвенції на забезпечення медичних заходів окремих державних програм та комплексних заходів програмного характеру. Цими змінами запроваджено механізм, за якого держава шляхом надання спеціальних трансфертів (субвенцій) повністю бере на себе відповідальність щодо

Таблиця 1

**Надходження доходів до місцевих бюджетів України
(без урахування міжбюджетних трансфертів) за 2010–2015 рр. (млн грн.)**

Роки	Фактичні дані попереднього року	Розрахункові показники МФУ	Затверджено місцевими радами	Фактичні дані звітнього року	Виконання розрахункових показників МФУ, %	Виконання планів, затверджених місцевими радами, %
2010	71028,6	74431,7	83525,4	80515,8	108,2	96,4
2011	80515,8	81043,7	85422,6	86456,6	106,7	101,2
2012	86456,6	92566,3	97405,8	100813,8	108,9	103,5
2013	100813,8	103141,4	112483,5	105171,1	102,0	93,5
2014	105171,1	109284,8	111224,9	101087,6	92,5	90,9
2015	101086,6	108458,3	98434,7	120461,7	111,1	122,4

Джерело: складено автором на основі [1–5]

Таблиця 2

**Динаміка видатків місцевих бюджетів України (без урахування коштів,
що передаються з місцевих бюджетів до Державного бюджету) за 2010–2015 рр. (млн грн.)**

Роки	Фактичні дані попереднього року	Розрахункові показники МФУ	Затверджено місцевими радами	Фактичні дані звітнього року	Виконання розрахункових показників МФУ, %	Виконання планів, затверджених місцевими радами, %
2010	71028,6	74431,7	83525,4	80515,5	108,2	96,4
2011	80515,8	163532,8	186613,2	178070,5	108,9	95,4
2012	178070,5	193702,7	234508,9	221232,8	114,2	94,3
2013	100813,8	103141,4	112483,5	218236,1	109,1	94,0
2014	218236,1	234905,9	264853,4	223496,7	95,1	84,4
2015	223496,7	269277,0	294447,4	276925,2	106,4	94,0

Джерело: складено автором на основі [1–5]

Таблиця 3

**Динаміка міжбюджетних трансфертів, що надійшли з державного бюджету
до місцевих бюджетів за 2010–2015 рр. (млн грн.)**

Роки	Планові показники, млн грн.	Фактичні показники, млн грн.	Відхилення факту від плану, млн грн.	Виконання плану, %	Частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів, %
2010	81324,9	77766,2	-3558,7	95,6	49,1
2011	96516,3	94875,0	-1641,3	98,3	52,3
2012	128425,3	124459,6	-3965,7	96,9	55,2
2013	121965,6	115848,3	-6117,3	95,0	52,4
2014	137588,4	130600,7	-6987,7	94,9	56,4
2015	176403,8	173980,0	-2423,8	98,6	59,1

Джерело: складено автором на основі [1–5]

фінансового забезпечення поточних видатків установ медичної та освітньої сфери, що належать до повноважень місцевих бюджетів і складають значний обсяг у їх видатках.

З урахуванням зазначених змін частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів у 2015 р. збільшилася на 2,7% і становила 59,1%. При цьому фактично усі трансферти, що надійшли з державного бюджету, спрямовувалися на соціально-культурну сферу.

Із вищезазначеного випливає, що у місцевих бюджетів високий рівень фінансової залежності. Цю залежність необхідно зменшувати шляхом проведення ефективної бюджетно-податкової політики, головне завдання якої повинне зводитися не тільки до пошуку оптимальної формули перерозподілу податків між бюджетами різних рівнів, але й розширення податкового потенціалу регіону на основі стимулювання розвитку реального сектору економіки як базового податкоутворюючого джерела. Для вирішення цієї проблеми доцільно також проводити розмежування видаткових повноважень і доходних джерел, збільшення місцевих податків для наповнення місцевих бюджетів.

Третя стадія бюджетного процесу на місцевому рівні полягає у виконанні бюджету, включаючи внесення змін до рішення про місцевий бюджет. До органів, які здійснюють бюджетний контроль на цій стадії, належать Рахункова палата України,

Державна аудиторська служба України, Державна фіскальна служба України, Державна казначейська служба України, органи місцевого самоврядування. Варто зазначити, що серед зазначених органів бюджетного контролю не лише не має скоординованої та взаємоузгодженої роботи, але й нерідко наявне дублювання функцій, створення перешкод нормальній контрольній діяльності тощо.

В Україні контроль за надходженням коштів до Державного бюджету та їх використання здійснює Рахункова палата, досвід функціонування якої свідчить про те, що її правовий статус не може поки що бути оцінений як цілісний, несуперечний та пророблений з концептуальної точки зору.

У зв'язку з нещодавною модернізацією Рахункової палати, яка пов'язана із прийняттям нового закону, виникає необхідність дослідження впроваджених новел з розробкою подальших пропозицій та шляхів їх вдосконалення. Зміни та нові ідеї, запропоновані в законі, не мають завершеного єдиного характеру, що підтверджується прогалинами, виявленими в законі. Вагомим досягненням цього закону стало запровадження аудиту як основної форми діяльності Рахункової палати.

Рахунковій палаті відведено важливе місце у системі бюджетного контролю, її повноваження на місцевому рівні досить обмежені. Згідно з чинним законодавством цей орган бюджетного контролю наділений правами щодо здійснення контролю тільки використання коштів державного бюджету. Тому Рахункова палата має право здійснювати контроль на місцевому рівні лише у разі, якщо місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування отримують, перераховують, витрачають кошти державного бюджету чи використовують або здійснюють управління об'єктами права державної власності.

Зокрема, у 2016 р. у ході проведення аудиторами Рахункової палати контрольно-аналітичних та експертних заходів виявлено, відповідно до статей 116 і 119 Бюджетного кодексу України, порушення бюджетного законодавства (незаконного, зокрема нецільового), неефективного використання коштів Державного бюджету України та державних цільових фондів, а також порушень і недоліків під час адміністрування доходів державного бюджету на загальну суму 30,0 млрд грн., що на 7,3 млрд грн. більше, ніж у 2015 р. У 2013 і 2012 рр. цей показник порушень становив 17,8 млрд грн. та 12,9 млрд грн. відповідно. Однією з причин такого зростання є збільшення з року в рік доходної та видаткової частини державного бюджету, що тягне за собою зростання обсягів бюджетних порушень учасників бюджетного процесу.

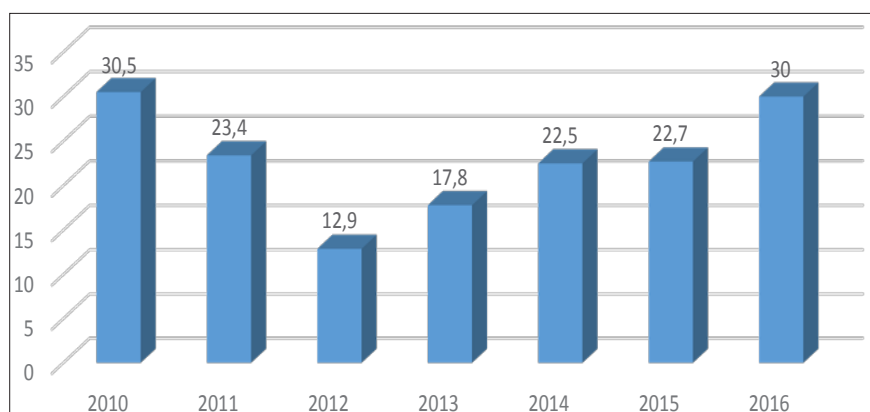

Рис. 1. Динаміка порушень, виявлених Рахунковою палатою України у 2010–2016 рр. (млрд грн.)

Джерело: складено автором на основі звітів Рахункової палати України

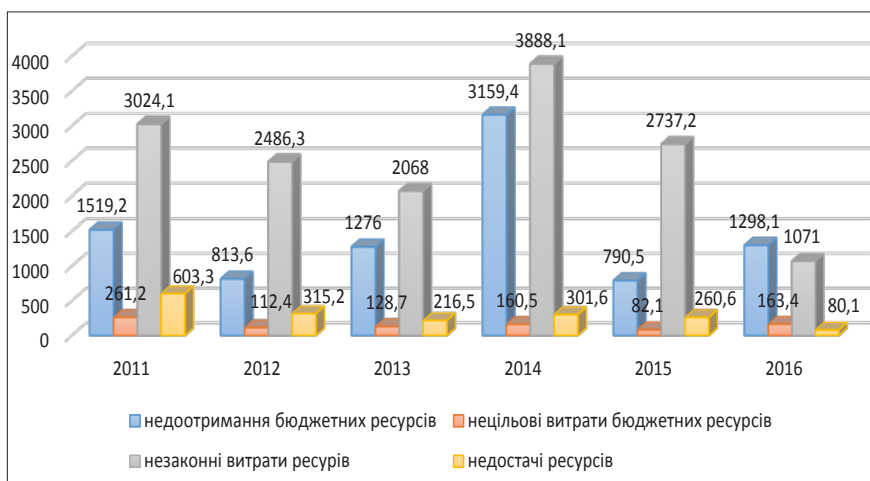

Рис. 2. Динаміка обсягів порушень, що призвели до втрат бюджетних ресурсів, виявлених органами Державної аудиторської служби у 2011–2016 рр., млн грн.

Аналіз контрольно-аналітичних заходів, проведених Рахунковою палатою протягом 2010–2016 рр., засвідчує, що більшість порушень бюджетного законодавства продовжує мати системний характер і повторюється з року в рік.

Важливе місце в системі органів бюджетного контролю належить Державній аудиторській службі України, яка є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України через Міністерство фінансів, а також яка реалізує державну політику у сфері бюджетного контролю.

Діяльність Державної аудиторської служби спрямована на забезпечення належного рівня бюджетної дисципліни в регіонах і державі загалом.

Сума виявлених органами Державної аудиторської служби втрат бюджетних ресурсів у 2012 та 2013 рр. була аналогічна і становила 3,7 млрд грн. А в 2014 р. сума цих порушень зростає вдвічі і склала майже 7,6 млрд грн., а у 2015 р. – майже 3,9 млрд грн. А от у 2016 р. сума виявлених порушень значно зменшилася і становила 2,6 млрд грн. Відповідна динаміка наведена на рис. 2.

Заключною стадією бюджетного процесу, на якій присутній бюджетний контроль, є підготовка та розгляд звіту про виконання бюджету і прийняття рішення щодо нього. Результатом такого звіту є висновок щодо використання коштів місцевих бюджетів. Його зміст зазвичай такий. Зокрема, вказується, чи створило економічне зростання у поточному році передумови для уточнення планових параметрів відповідних місцевих бюджетів; чи збільшується або зменшується річний обсяг ресурсів та витрат місцевих бюджетів; який загальний обсяг фінансових ресурсів місцевих бюджетів.

Після цього звіти з висновками передаються до відповідних місцевих рад, які їх розглядають і ухвалюють певні рішення.

Висновки. Здійснивши аналіз функціонування бюджетного контролю на місцевому рівні, можна

з упевненістю стверджувати, що сучасна організація бюджетного контролю в Україні незадовільна, що зумовлено негативним впливом численних об'єктивних і суб'єктивних чинників, і спричиняє:

– нескоординовану співпрацю органів бюджетного контролю на місцевому рівні;

– дублювання функцій різних контролюючих органів, що знижує ефективність бюджетного контролю на місцях;

– недостатнє виконання контролюючими органами правоохоронної, аналітичної та антикорупційної функцій, що зумовлює недостатній рівень його транспарентності;

– часткове дотримання на практиці таких принципів організації бюджетного контролю, як законність і превентивність, єдність і консолідація, повнота і ефективність, незалежність від органів державної влади і місцевого самоврядування;

– недосконалість критеріїв ефективності діяльності органів бюджетного контролю, оскільки основним показником є сума виявлених порушень, а не їх вчасні попередження і недопущення;

– відсутність чітких механізмів відшкодування бюджетних коштів, у використанні яких допущено фінансові порушення;

– в недостатнє використання власних повноважень територіальними структурними підрозділами контролюючих органів (насамперед, Рахункової палати України та Державної аудиторської служби);

– відсутність мотивації у фінансових інспекторів у з'ясуванні причин виникнення бюджетних правопорушень, оскільки головна увага сконцентрована на виявленні та покаранні осіб, які вчинили порушення.

Наведені недоліки бюджетного контролю на місцевому рівні потребують подальших досліджень та подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2011 рік / [І.Ф. Щербина, В.В. Зубенко, І.В. Самчинська та ін.]. – К.: ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи» USAID, 2011. – 96 с.
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2012 рік / [В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик та ін.]. – К.: ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-І) впровадження», USAID, 2013. – 73 с.
3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2013 рік / [В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик та ін.]. – К.: ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID, 2014. – 80 с.
4. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2014 рік / [В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик та ін.]. – К.: ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID, 2015. – 86 с.
5. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2015 рік / [В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик та ін.]. – К.: ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID, 2016–92 с.
6. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

Вацлавський О. І.

Тернопольский национальный экономический университет

АНАЛИЗ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ БЮДЖЕТНОГО КОНТРОЛЯ НА МЕСТНОМ УРОВНЕ

Резюме

В статье исследована роль бюджетного контроля на местном уровне. Очерчены основные проблемы деятельности бюджетного контроля в условиях местного самоуправления. Проведен детальный анализ функционирования бюджетного контроля на каждой стадии бюджетного процесса. Обоснованы важность и необходимость бюджетного контроля в процессе формирования и исполнения местных бюджетов. Определены пути повышения эффективности функционирования бюджетного контроля на местном уровне.

Ключевые слова: бюджетный контроль, местные бюджеты, проекты местных бюджетов, органы бюджетного контроля, бюджетное правонарушение.

Vatslavskiy O. I.

Ternopil National Economic University

ANALYSIS OF BUDGET CONTROL OPERATION AT THE LOCAL LEVEL

Summary

The role of budgetary control at the local level is studied. The basic problems of the budgetary control in terms of local government are highlighted. The detailed analysis of the functioning of budgetary control at every stage of the budget process is done. The importance and the need for budgetary control in the formation and execution of local budgets are substantiated. Ways to improve the efficiency of budgetary control at the local level are determined.

Key words: budget control, local budgets, projects of local budgets, budget control authorities, budget offense.

УДК 368.1

Клапків Ю. М.

Тернопільський національний економічний університет

ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВИХ УМОВ ДЛЯ ПОШИРЕННЯ
ТА РОЗВИТКУ СТРАХОВОЇ СПРАВИ

У статті проаналізовано основні чинники формування сприятливого середовища для розвитку ринку страхових послуг. Обґрунтовано поділ інновацій на ринку страхових послуг щодо нових технологій, інститутів або ринків збуту, які мають характер процесів, а також видів та продуктів страхування. Дані інновації в інших сферах створюють нові загрози, що, своєю чергою, генерують нові ризики та види страхування, чим створюють потребу в підвищенні фінансової грамотності населення для забезпечення сталого розвитку страхової галузі.

Ключові слова: страхування, сприятливе середовище, страхові послуги, фінансові інновації, страхова грамотність.

Постановка проблеми. Страхова справа є одним із фундаментів сталого соціально-економічного розвитку країни. Інноваційність функціонування страхової діяльності є основою сталого функціонування суб'єктів господарювання шляхом забезпечення їх належним та новітнім страховим захистом, а також необхідною умовою розвитку економіки. Науково-технічний прогрес видозмінює потреби суспільства у страховому захисті та форму контакту з потенційним клієнтом, можливість оцінки його ризиків. Відповідно, страхування хоча і базується на ідеях, що виникли кілька століть тому, видозмінюється одночасно з розвитком високих технологій.

Основною формою вираження розвитку страхової справи є використувані фінансові інновації. Особливої уваги заслуговує дослідження нових видів і технологій страхування та фінансових інновацій, здатних створити нові можливості для її сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення умов та сприятливого середовища для поширення нових видів та технологій страхування не знайшла належного відображення у працях вітчизняних фахівців, що зумовлено сучасним етапом формування ринку страхових послуг. Більшість наукових робіт присвячена проблемі дослідження сутності страхування та особливостям його дистрибуції з урахуванням науково-технічного процесу, зокрема таких авторів, як В. Базилевич, О. Барановський, І. Габідулін, В. Гончарук, Е. Губарь, р. Пікус, Н. Приказюк, С. Осадець, А. Павлюк, О. Філонюк, В. Фурман, А. Шульга, Я. Шумелда та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Подальшого і детальнішого дослідження вимагає специфіка ролі фінансових інновацій та

науково-технічного процесу у забезпеченні сталого розвитку ринку страхових послуг, адже сталість є важливим складником загальноекономічної стабільності та прогнозованості, створення належних умов для життя і діяльності громадян та повинна забезпечити умови для майбутніх поколінь.

Мета статті полягає у дослідженні можливостей для формування умов поширення нових видів і технологій страхування через запровадження та поширення різного виду фінансових інновацій та новітніх технологічних рішень.

Відповідно до поставленої мети, визначено основні завдання дослідження, що передбачають формування відповідних процесів, інституцій, а також видів та продуктів страхування, які можуть бути впроваджені для забезпечення сталого розвитку страхової справи в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансові інновації змінили профіль ризику фінансових інституцій, значно сприяли зростанню фінансових і нефінансових взаємозв'язків, призвели до переплетення інструментів та інститутів. Ринки та інститути виявилися більш чутливі до ударів, аніж регулятори могли очікувати. У формуванні нових видів і технологій страхування відіграли важливу фінансову потресіння.

В основі сталого економічного розвитку не можуть бути регуляторні обмеження лише для банківських установ, що не зачіпають інших фінансових інституцій. У сучасному середовищі істотними є вид здійснюваної діяльності та її вплив на фінансову стабільність, а не назва установи. Фінансові інновації часто служили арбітражем нормативно-правової бази чи мали на меті ухилення від сплати податків, але необхідно підкреслити, що надмірне регулювання може зашкодити ефективності.